

ŠTANDARDY ODBORNEJ SPÔSOBILOSTI A KÓDEX SPRÁVANIA V PRIESTOROVOM PLÁNOVANÍ

Renáta Kaščáková

Článok sumarizuje štandardy odbornej spôsobilosti a kódex správania v priestorovom plánovaní upravené v Usmerneniach Európskej rady priestorových plánovačov (ECTP-CEU) o odbornej spôsobilosti v priestorovom plánovaní a zásadách profesionálneho správania (Guidelines on Professional Competences in Spatial Planning and the Principles of Professional Conduct). Usmernenia boli spracované členmi pracovnej skupiny ECTP-CEU v zložení Dominique Lancrenon, Philippe Doucet, Noel Riordan, Paulo Correia a Henk van der Kamp (predseda), pričom ich príprave predchádzali rozsiahle konzultácie s členskými asociáciami ECTP-CEU a AESOP. Dokument bol schválený Valným zhromaždením ECTP-CEU koncom roka 2017 v Leuvene a predstavuje aktualizáciu pôvodných usmernení z roku 1995.

Štandardy odbornej spôsobilosti a kódex správania v priestorovom plánovaní upravujú Usmernenia Európskej rady priestorových plánovačov (ECTP-CEU) o odbornej spôsobilosti v priestorovom plánovaní a zásadách profesionálneho správania (Guidelines on Professional Competences in Spatial Planning and the Principles of Professional Conduct). Tento dokument bol spracovaný členmi pracovnej skupiny ECTP-CEU v zložení Dominique Lancrenon, Philippe Doucet, Noel Riordan, Paulo Correia a Henk van der Kamp (predseda), pričom ich príprave predchádzali rozsiahle konzultácie s členskými asociáciami združenými v ECTP-CEU a Asociácie európskych škôl plánovania (AESOP). Dokument bol schválený Valným zhromaždením ECTP-CEU koncom roka 2017 v Leuvene a predstavuje aktualizáciu pôvodných usmernení z roku 1995.

V úvode usmernení sa zdôrazňuje že ECTP-CEU je organizácia, ktorá si stanovila okrem iných cieľov, vzťahujúcich sa k výkonu profesie priestorových plánovačov v členských štátoch Rady Európy, aj poslanie definovať ich profesionálne povinnosti. Vydala Chartu európskeho plánovania a Chartu participatívnej demokracie v priestorovom plánovaní, ktoré stanovujú spoločné základy pre priestorové plánovanie v celej Európe.

Priestorové plánovanie v ponímaní ECTP-CEU vykonáva životne dôležité úlohy týkajúce sa nového rozvoja, obnovy existujúcich komunít a ochrany fyzického prostredia, s povolaním konať v záujme spoločného dobra pri rešpektovaní práv

jednotlivcov. Preto je dôležité, aby boli zabezpečené potrebné odborné spôsobilosti, ktoré budú požadované od každého profesionálneho plánovača bez ohľadu na to, v ktorej organizácii pracuje.

Vzhľadom na rozdiely v postavení odborného vzdelávania v Európe a v spôsoboch akými sa uznávajú odborné kvalifikácie, usmernenia stanovujú minimálny rozsah požadovaných kompetencií pre všetkých plánovačov bez ohľadu na to, či sú všeobecného, alebo špecializovaného zamerania.

Dokument identifikuje tri základné potreby a osem súvisiacich základných kompetencií:

- I. Potreba kritického myslenia a porozumenia princípov plánovania
 1. Princípy plánovania
- II. Potreba pochopenia priestorových systémov a vzťahov (napr. fungovanie ekonomík a ich infraštruktúry; princípy kultúrnej súdržnosti a sociálnej inklúzie, environmentálna kapacita a ekologické vplyvy, kvalita, forma a identita miest a pod.)
 2. Socio-ekonomické systémy
 3. Zastavané prostredie
 4. Environmentálne systémy
- III. Potreba zapojenia technických a kreatívnych zručností do plánovacej praxe (zručnosti zahŕňajúce prieskum, analýzy, nezávislé výskumy a pod., schopné produkovať kvalitné plánovacie riešenia)
 5. Plánovacie techniky
 6. Plánovacie nástroje
 7. „Produkty“ plánovania
 8. Nezávislý výskum

Usmernenia definujú zároveň štyri hlavné oblasti požadovaných odborných štandardov:

- vstupná odbornosť – získavanie základných plánovacích znalostí a zručností,
- validovaná odborná prax – preukazovanie schopností aplikovať zručnosti do praxe priestorového plánovača,
- kódex správania – stanovenie a dodržiavanie zásad profesionálneho správania priestorového plánovača,
- kontinuálne vzdelávanie – prijatie osobného záväzku k neustálemu profesionálnemu rozvoju.

Vstupná odbornosť

Základné odborné znalosti a zručnosti priestorových plánovačov musia spočívať najmä v poznaní ekonomického, sociálneho a environmentálneho priestorového kontextu, poznaní politických a právnych rámcov podstatných pre prijímanie rozhodnutí, v schopnosti iniciovať a realizovať rozvojové plány a politiky, v analytických, dizajnerských a komunikačných zručnostiach, v schopnosti aplikácie nadobudnutých vedomostí a výsledkov výskumu do praxe, v schopnosti reflektovať etické výzvy, vrátane potreby inkluzívnych prístupov, v schopnosti spolupracovať.

Validovaná odborná prax

Okrem formálneho vyškolenia musia byť plánovači schopní preukázať aj svoju schopnosť aplikovať získané poznatky v praxi a formulovať nezávislé úsudky pri prijímaní rozhodnutí alebo formovaní odborných výstupov. Odborné praktické skúsenosti možno preukázať v širokej škále pracovných prostredí, či už v platenej

zamestnaneckej pozícii alebo v dobrovoľníckej funkcii počas určitého relevantného obdobia vzťahujúceho sa k rozmanitým plánovacím činnostiam. Môže ísť o prax na plný alebo čiastočný úväzok doma alebo v zahraničí. Usmernenia poskytujú názorné príklady typických spôsobov preukazovania odbornej spôsobilosti v praxi. Je na jednotlivých členských asociáciách, aby určili najvhodnejší spôsob overovania pracovných skúseností potenciálnych členov ich združenia.

Kódex správania

ECTP-CEU očakáva od členov svojich asociácií najvyššie štandardy praxe a etiky, vzbudzujúce dôveru v profesiu, najmä: kompetentnosť, čestnosť a integritu, nezávislosť odborného posudzovania, náležitú starostlivosť, rovnosť, rešpekt a profesionálne správanie. K etickému kódexu priestorového plánovača v podobe *Zásad profesionálneho správania (Principles of Professional Conduct)*, ktorých plné znenie tvorí integračnú súčasť usmernení, sa prihlásili všetky členské asociácie. Tie sú vyzvané vytvoriť si a prijať vlastný etický kódex pre svojich členov.

Kontinuálne vzdelávanie

Priebežné dopĺňanie vedomostí, zručností a osobných vlastností dôležitých pre profesionálny rast je proces, za ktorý zodpovedá každý jednotlivý plánovač. Cieľom je nielen udržiavať individuálnu odbornú spôsobilosť, ale tiež prispievať k budovaniu dôvery u klientov i verejnosti v to, že odborné štandardy plánovačov držia krok s trendmi v oblasti plánovania. V záujme podpory zvyšovania odbornej úrovne priestorových pláno-

vačov, sa členské asociácie ECTP-CEU zaväzujú k podpore kontinuálneho vzdelávania pre svojich jednotlivých členov. Usmernenia v osobitnej časti uvádzajú aj ilustratívny plán zručností, o ktorých rozvoj by sa plánovači mali usilovať počas svojej profesionálnej kariéry v rámci svojho osobného rozvoja.

Cesty k odbornej kvalifikácii

Pre získanie vstupnej odbornosti sa ako najvhodnejšie odporúčajú univerzitné uznávané študijné programy v odbore plánovania v rámci bakalárskeho alebo magisterského stupňa, podľa potreby doplnené špecializovaným školením. Víťané sú tiež vysokoškolské a postgraduálne študijné programy, doktorandský výskum, pracovné školenia a prax pod dohľadom. Variácie môžu vyplývať z rozsahu študijných programov a integrovaného charakteru plánovania. Je však nevyhnutné, aby do študijného programu boli zaradené všetky vyššie spomínané stanovené základné kompetencie, a to jasne identifikovateľným a preukázateľným spôsobom v podstatnej forme (napríklad v osnovách študijného programu). ECTP-CEU očakáva splnenie študijných programov plánovania v rozsahu 240 kreditov podľa ECTS (Európsky systém prenosu a zhromažďovania kreditov) pre bakalársky program a 120 kreditov pre magisterský program.

Študijné programy v oblasti plánovania môžu byť aj súčasťou kombinovaných alebo špecializovaných programov v rámci súvisiacich disciplín (napr. urbanistický dizajn, environmentálny manažment, dopravné plánovanie a pod.). Aj špecializované programy by však mali vždy posky-

tovať celý rozsah vzdelávacích výstupov požadovaných pre plánovanie.

Kontinuálne vzdelávanie môže byť realizované rôznymi spôsobmi, ktoré možno zhrnúť do niekoľkých všeobecných, ale nie výlučných, kategórií:

- vzdelávacie akcie, školenia, exkurzie, semináre, konferencie, workshopy a kurzy zamerané na rozvoj vedomostí, zručností, hodnôt alebo doplnenie profesie,
- samoštúdium, napríklad štruktúrované čítanie, príprava prednášok, výskumný mentoring a koučing, alebo
- vzdelávacie programy mimo odboru plánovania, s cieľom osobného rozvoja a rozširovania všeobecných vedomostí, zručností a hodnôt.

Ako vyplýva z vyššie uvedeného, usmernenia ponechávajú zodpovednosť za prijatie profesionálnych štandardov a etického kódexu v jednotlivých krajinách na členské asociácie každej krajiny. Avšak je žiaduce, aby v ich jadre existoval vysoký stupeň konzistencie a kompatibility, s cieľom umožniť na celoeurópskej úrovni rozkvet odbornosti a zároveň posilniť status priestorového plánovania ako vyhranenej profesie.

Použitie zdroje:

GUIDELINES ON PROFESSIONAL COMPETENCES IN SPATIAL PLANNING AND THE PRINCIPLES OF PROFESSIONAL CONDUCT, English version. ECTP-CEU, október 2017. [cit. 2. 12. 2022]. Dostupné z: <https://ectp-ceu.eu/2017-guidelines-on-professional-competences-in-spatial-planning/>.

Mgr. Renáta Kaščáková
Odbor priestorového plánovania, Ústav manažmentu
Slovenská technická univerzita v Bratislave

ENGLISH ABSTRACT

Professional Competence Standards and Principles of Conduct in Spatial Planning, by Renáta Kaščáková

The article summarises the professional competence standards and the principles of conduct in spatial planning regulated in the Guidelines on Professional Competences in Spatial Planning and the Principles of Professional Conduct of the European Council of Spatial Planners (ECTP-CEU). The Guidelines were developed by the ECTP-CEU Working Group formed by Dominique Lancrenon, Philippe Doucet, Noel Riordan, Paulo Correia and Henk van der Kamp (Chair), with extensive consultation with the ECTP-CEU and AESOP Member Associations prior to their development. The document was approved by the ECTP-CEU General Assembly in Leuven at the end of 2017 and represents an update of the original 1995 guidelines.